REINA WISKERKE BEELD BLIK OP DE OORLOG, MARIELLE VAN UITERT

Altijd ergens oorlog

Thema 'Strijd', 2010: Afghanistan/Chora: De Nederlandse ISAF-troepen houden de bevolking vanuit hun basis 'Mirwais' in de Baluchi Vallei continu in de gaten.

Thema 'Onderdrukking', 2011: Afghanistan/Orgun: Afshan (40), Moeder van: 3 zoons en 5 dochters. Twee van haar zoons kwamen om tijdens een zelfmoordaanslag in 2005. Sindsdien is Afshan doof en noemt ze zichzelf gek in haar hoofd. Deze foto is te zien onder het thema 'onderdrukking'. Volgens Van Uitert voelde Afshan zich zelf ook werkelijk onderdrukt. De fotografe heeft met Asfhan en andere vrouwen uit het plaatsje Orgun gesproken over hun absoluut ondergeschikte positie, thuis en in hun dorp. Zij waren voor dit gesprek, stiekem, naar het plaatselijke ziekenhuis gekomen.

Thema 'Verlies', 2010: Afghanistan/Tarin Kowt: In Kamp Holland brengen militairen een laatste groet aan drie gesneuveld collega's die naar een Hercules worden gedragen voor repatriëring naar Nederland.

'Meestal ligt mijn focus op de mensen die geen stem hebben in een oorlog, vaak vrouwen en kinderen', zegt fotografe Marielle van Uitert (1973). Haar werk hangt in Nationaal Monument Kamp Vught. De expositie met als titel Blik op de oorlog is verlengd tot en met 30 juni.

Van Uitert reist regelmatig naar gebieden waar oorlog heerst of andere rampen plaatsvinden, op eigen kosten. Pas was ze nog in Kiev. 'Ik besluit op reis te gaan vanuit de vraag wat ik wil vertellen en niet hoeveel geld het kan opleveren. Ik speel vaak niet eens quitte. Met commerciële fotografie – voor bedrijven en magazines – verdien ik genoeg om uit de kosten te komen. Anders is het niet vol te houden.'

In Vught hangen oorlogsfoto's waarmee bezoekers zich kunnen identificeren, denkt Van Uitert. Ze wil de oorlog een gezicht geven, mensen die eronder lijden dichterbij brengen. 'Ik vind het mooi als bezoekers na de expositie iets genuanceerder denken over bijvoorbeeld moslims. Dat die niet altijd eng zijn. Dat er achter een hoofddoek een mooi en puur verhaal kan zitten. We moeten niet zo bang zijn voor andere godsdiensten. Natuurlijk, er zijn extremisten, maar die heb je overal en daar moet je bij wegblijven.'

In 2012 overleefde Marielle van Uitert samen met een collega een mortieraanval in het Syrische Aleppo. Kort daarvoor werden de twee een paar uur vastgehouden door rebellen. Van Uitert vindt dat ze er eigenlijk genoeg over heeft gepraat, maar ze refereert er toch aan, want het heeft haar blik op de oorlog veel intenser gemaakt. 'Ik rook en voelde toen zelf wat een mortieraanval met je doet. De doden die om mij heen lagen, hadden geen anonieme gezichten: het waren mensen met wie ik een hele dag had opgetrokken. Ik hoorde de dierlijke geluiden die mensen maken als zij zien dat een dierbare is omgekomen.'

Ze heeft van haar reizen geleerd dat mensen zowel het goede als het slechte in zich hebben.'Wij allemaal. Ik heb meegemaakt hoe mensen die ik vertrouwde of die juist niet te vertrouwen waren, omsloegen. Het is niet te voorspellen hoe mensen reageren in een oorlog. Dat fascineert me.'

Van Uitert blijft naar conflictgebieden gaan, al vindt ze Syrië nu even te gevaarlijk. 'Ik ervaar vooral met moslimvrouwen zo'n universele band en zo veel liefde. Ik ben Arabisch aan het leren om beter met ze te communiceren. Het is dankbaar werk. Die vrouwen hebben hetzelfde doel als ik wanneer ik daar ben: dat zij gehoord worden. Ik zie het als mijn missie.'

De expositie in Vught, ook de woonplaats van de fotografe, is gerangschikt onder thema's als onschuld, strijd en hoop. Waaruit valt 'hoop' te putten in oorlogsgebieden? 'Je moet altijd blijven hopen. Sommige vrouwen hebben wel zes kinderen verloren in de oorlog en durven het huis niet uit – als zelfs zij hoop hebben, wie ben ik dan om de hoop te verliezen?'

Dat haar werk in voormalig Kamp Vught hangt, vindt ze bijzonder. In de Tweede Wereldoorlog heeft haar opa in het kamp gezeten. 'Hij woonde in Hedel, was heel katholiek en erg tegen de NSB'ers, die daar veel waren. Door een aanhanger van de NSB is hij opgepakt wegens het illegaal slachten van een schaap. Mijn opa heeft het overleefd. Hij was een held, zeker in Hedel, en ik ben best trots op hem.'

Dat haar foto's in het voormalige Kamp Vught te zien zijn, roept volgens haar de vraag op 'wat we hebben geleerd van de Tweede Wereldoorlog'. 'Ik ben in acht landen geweest waar het gewoon weer raak was. Het houdt gewoon niet op. We blijven elkaar uitmoorden.'

N.A.V. BLIK OP DE OORLOG, VAN FOTOGRAFE MARIELLE VAN UITERT. TOT EN MET 30 JUNI IN NATIONAAL MONUMENT KAMP VUGHT, OOK DE UITGEVER VAN HET GELIJKNAMIGE FOTOBOEKJE (86 BLZ., €7,50).

MEER INFO: NDKAMPVUGHT.NL; PARALLELUNIVERSUM.NL

Thema 'Onschuld', 2010: Afghanistan/Uruzgan: Een Afghaans meisje verschuilt zich wanneer Nederlandse ISAF-troepen door de straten patrouilleren.